

En ny chans för regeringen

Regeringskrisen och globaliseringen

När de strejkande postarbetarna demonstrerade utanför Riksdagen i början av december plockade sannfinländarnas ledare Jussi Halla-aho politiska poäng likt mogna frukter från ett träd. Högerpopulisternas ledare uppenbarade sig på riksdagshuset trappa när glåporden mot den socialdemokratiska ledda regeringen skallade som högst. Likt en magnet drog han människorna till sig samtidigt som regeringspartiernas ledare var upptagna med att undvika journalisternas frågor inne i riksdagshuset. Det var en skicklig PR-kupp som serverades som på guldfat åt Halla-aho och förstärkte bilden av att ”han inte är lik andra politiker”.

Några dagar efter demonstrationen föll den socialdemokratiska statsministern Antti Rinne från tronen, efter att Centern i kulisserna dragit mattan under hans fötter. I Rinnes eget parti sörjde man inte länge och snart var trettiofyraåriga Sanna Marin utsedd att regera landet. Nu hoppas både Centern och SDP att det här ska signalera en nystart för center-vänster regering. Men lätt blir det inte.

Om vi placerar den aktuella regeringskrisen i Finland i ett internationellt perspektiv noterar vi snart att den inte är unik. I hela västvärlden befinner sig etablerade partier i kris, inkapabla att finna en formel som löser problemet med sjunkande väljarunderstöd. Vi kan tänka oss det som sker ungefär

på följande vis. Hela tiden pågår en mängd sociala och ekonomiska transaktioner på jorden. Transaktioner pågår både vertikalt, mellan individer, och hierarkiskt, mellan dem som har ekonomiska resurser och dem som inte har dem. Transaktionerna sker allt snabbare, i allt mer komplicerade mönster, i takt med den teknologiska utvecklingen. Processen är geografiskt ojämn och ekonomiskt ojämlig

och den producerar en motreaktion när de traditionella politiska institutionerna och aktörerna inte verkar ha kapaciteten att hinna ikapp den. Istället vinner högerpopulisterna mark genom att skylla på invandrare och på den politiska eliten (som de själva också tillhör, givetvis). De mest kända exemplen

Finlands statsminister Sanna Marin (SDP).

Bild: Laura Kotila, Statsrådets kansli

för oss är USA och Storbritannien, där motreaktionen tagit sig uttryck i genombrotten för en populistisk höger som kammat hem segrar genom att över klassgränserna finna stöd för politiska projekt som lovar mera nationalism åt arbetarna och mindre reglering åt eliterna. Men olika former av samma fenomen pågår i de flesta västerländska demokratier.

Den här utvecklingen har lett till en mängd mainstream-analyser som förutspår att globaliseringen kommer att stannar upp. Det gör den knappast. Tony Negri och Michael Hardt, författare till bestsäljaren *Imperiet*, skriver i tidskriften *New Left Reviews* senaste nummer att vad vi bevittnar är motsatsen. De beskriver två olika sfärer – den sociala

och ekonomiska, och den politiska – som befinner sig i konflikt.

As the neoliberal counterrevolution has advanced, the two spheres have come increasingly out of joint. They spin on separate axes and occasionally crash into one another. Whereas 20th-century reformist projects such as New Deal politics—or, at international level, the Bretton Woods system under US hegemony—sought an ‘embedded liberalism’ to stabilize relations between the two spheres, to foster capitalist development and maintain hierarchies at all levels of the global system, the neoliberal counterrevolution has created a governance sphere with no stable structural relation to the sphere of social production and reproduction.

Negri och Hardt förklarar att nyliberalismen är en process som mal ner hierarkier. Man kan tänka sig att det här är logiskt: genom att överlåta mer makt åt den globala marknaden gynnas de som har mest ekonomiska resurser. Utgångspunkten då är att marknaden per definition skapar ojämlikhet som endast kan stävjas genom reglering och inkomstöverföringar. Staten har alltså försvagats och förlorat sin roll som medlare, vilket stärker kapitalet på arbetets bekostnad. Nyliberalismen får här så att säga skjuts av globaliseringen. Samtidigt underskattar Hardt och Negri statens fortsatta betydelse.

För man kan också vända på steken och säga att det nyliberala projektet förutsätter starka hierarkier för att lyckas. Då behövs staten som instrument för att möjliggöra det nyliberala projektet. Det är bara det att staten idag tjänar andra intressen än under liberalismens guldålder. På 1980-talet mobiliserades nationalstaterna under amerikansk och brittisk ledning – och franskt och tyskt samtycke – till att möjliggöra den avreglering som ledde till den spekulativa, maniska tillväxt som ledde till kriserna i första taget. När sedan systemet närpå kollap-

sade 2007–08 och protesterna mot den instabila, kortsiktiga finanskapitalismen skulle neutraliseras, mobiliserades nationalstaterna åter för att denna gång rädda systemet som skapat krisen. Alternativet skulle förstås ha inneburit en total kollaps med oanade konsekvenser. Men sättet räddningsoperationen genomfördes på bevarade ett status quo som gynnade en transnationell elit vars främsta företrädare samlas i Davos varje år. När notan för detta skulle betalas mobiliserades nationalstaterna igen, denna gång för att genomdriva drastiska sparkurer som gemene man fick betala för.

Jussi Halla-aho (Sannf.) träffar demonstranter utanför riksdagen. Foto: Nya Argus.

Vem är det då i nationalstaterna som fattar politiska beslut – jo, de politiska partierna. Och det är här trovärdighetsproblemen kommer upp till ytan igen. Och det är speciellt knepigt för socialdemokratiska partier eftersom de sedan 1980-talet varit med om att fatta de politiska besluten, trots att det i princip varit svårt att förenhetliga med partiernas ideologi. Och i perioder mellan kriser har den nyliberala politiken varit lättare att motivera. I nordiska

länder har också exportsektorns dominans inneburit att vissa segment av arbetarklassen gynnas av den ekonomiska tillväxt som genererats i speciellt USA under maniska perioder, då ekonomin vuxit.

Det är de här problemen som också återspeglas i den finländska politiken. Men det är inte ännu för sent för dem som vill motarbeta högerpopulismen att på ett lokalt plan visa ledarskap. Nu har vi en ny generation beslutsfattare vid regeringsmakten i Finland. Men det behövs också tålamod bland väljarna för att låta Sanna Marin och de andra partiledarna bilda sig en gemensam lägesuppfattning och agera enligt den. Det borde ligga också i många mindre rödgröna och moderat borgerliga kretsars intresse att förhindra att Halla-aho tar makten.

16.12.2019